

Лук'янчук В.В., Гордєєва І.В.

УДК 331.1

МЕТОДИ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ НА СЕЛІ В МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Актуальність проблеми. Ситуація, що характеризує сучасний стан із зайнятістю населення в сільській місцевості та раціональне використання трудового потенціалу у період уповільнення соціально-економічного розвитку та подальшою інтеграцією України у світову економічну систему, має суттєве значення та заслуговує на детальне вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед науковців, що займаються проблемами зайнятості населення сільських територій можна виділити таких науковців і економістів: М. Федоров, З. П. Бараник, Д. П. Богиня, І. К. Бондар, О. Булейко, О.А. Бугуцький, В. С. Дієсперов, Е. М. Лібанова, Л. С. Лісагор, В. П. Петюх, М. Й. Малік, П. Т. Саблук та інші, але ця проблема залишається не вирішеною.

Постановка завдання. Метою даної статті є виявлення особливостей зайнятості на селі, дослідження динаміки економічно активного населення в сільській місцевості Миколаївської області, обґрунтування важливості вирішення проблем пов'язаних із зайнятістю та розробка програми регулювання зайнятості на селі, яка сприятиме продуктивній зайнятості сільського населення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для того щоб регулювати зайнятість на селі треба розуміти деякі її особливості, які кардинально відрізняються від зайнятості в місті:

- Сезонність, яка створює трудове напруження не тільки в сільськогосподарських підприємствах, але й в особистих господарствах;
- Низька територіальна і професійна мобільність селян;
- На селі спостерігається гостра демографічна криза;
- Високий рівень прихованого безробіття;
- Низька заробітна плата, хоча за останні роки її рівень характеризується збереженням постійно високих темпів приросту, але все таки залишається дуже низьким. Так, у 2011 році він становив 1066,50 грн, проти 2087,98 грн у промисловості, співвідношення рівнів оплати праці у цих сферах два роки поспіль складало 2 рази.

Щоб краще зрозуміти ситуацію, яка на даний момент існує у сфері зайнятості Миколаївської області розглянемо таблицю 1.

Аналізуючи кількість зайнятого населення за видами економічної діяльності за 2010–2011 роки бачимо, що зменшення чисельності зайнятих спостерігалось тільки в промисловості (на 2.7%) та в сільському господарстві (на 2.1%), в інших сферах спостерігається збільшення чисельності зайнятих.

Таблиця 1. Кількість зайнятого населення Миколаївської області за видами економічної діяльності, тис осіб.

Вид економічної діяльності	2010 р.	2011 р.	У % від економічної діяльності до всього зайнято	2011р до 2010р,%
Всього зайнято	547,1	548,5	100,0	100,3
Сільське господарство, мисливство, лісове та рибне господарство	135,2	132,4	24,1	97,9
Промисловість	85,1	82,8	15,1	97,3
Будівництво	28,2	28,8	5,3	102,1
Торгівля	116,5	118,6	21,6	101,8
Транспорт і зв'язок	33,4	34,0	6,2	101,8
Освіта	43,1	43,1	7,9	100,0
Охорона здоров'я та соціальна допомога	31,9	32,0	5,8	100,3
Інші види економічної діяльності	18,6	19,5	3,4	104,8

Слід зазначити, що зростання обсягів зайнятості населення відбулося, в основному, за рахунок працюючих у секторі самозайнятих. З 2003 року у структурі зайнятого населення спостерігалась стійка тенденція до збільшення частки працюючих у секторі самостійної зайнятості та відповідного зменшення питомої ваги найманих працівників. [1]

Розглянемо кількість найманих працівників за видами економічної діяльності у Миколаївській області за даними Головного управління статистики у Миколаївській області. (табл. 2)

Таблиця 2. Кількість найманих працівників за видами економічної діяльності у Миколаївській області, тис осіб.

Вид економічної діяльності	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2011 р до 2009 р,%	2011 р до 2010р,%
Всього зайнято	351,2	327,7	321,5	91,5	98,1
Сільське господарство, мисливство, лісове та рибне господарство	51,1	40,5	32,2	63,0	79,5
Промисловість	82,2	76,8	73,8	89,8	96,1
Будівництво	18,9	17,8	17,8	94,2	100,0
Торгівля	32,7	31,8	34,3	104,9	107,9
Транспорт і зв'язок	24,3	22,6	21,5	88,5	95,1
Освіта	43,4	43,0	43,0	99,1	100,0
Охорона здоров'я та соціальна допомога	31,9	31,4	31,4	98,4	100,0
Інші види економічної діяльності	12,5	11,9	12,3	98,4	103,4

Аналіз даних дозволяє зробити висновок, що по таким видам економічної діяльності, як будівництво, освіта та охорона здоров'я у 2011 році порівняно з 2010 роком змін не відбулось, це пояснюється тим що ці сфери діяльності фінансуються з державного бюджету. Кількість найманих працівників істотно зростає в торгівлі, майже на 8%. Скорочення найманих працівників спостерігається у таких важливих видах економічної діяльності як сільське господарство та промисловість, особливо відчутне зниження кількості найманих працівників в сільському господарстві (20,5%). Такі зміни у сфері соціально-трудова відносин викликають занепокоєння.

У 2011 році в області спостерігалось поширення застосування роботодавцями таких заходів мінімізації витрат на робочу силу, як переведення працівників у режим скороченого робочого часу, відправлення у вимушені адміністративні відпустки. Також в області уповільнились темпи зростання реальної заробітної плати та суттєво загострилась ситуація у сфері розрахунків із працівниками.

Відтак, основним завданням сучасного етапу в сфері регулювання зайнятості має бути розробка та впровадження комплексу заходів, спрямованих на подолання кризових явищ, що можуть відбуватися у сфері праці, підвищення конкурентоспроможності робочої сили, забезпечення високого рівня зайнятості, заробітної плати і доходів населення.[1]

Для того щоб покращити зайнятість на селі треба багато часу і коштів, а головне це бажання нашої влади сприяти цьому процесу. А цей процес включає таку комплексну програму:

Скорочення безробіття на селі. Створення нових робочих місць як в сільськогосподарських підприємствах, так і не в сільськогосподарських. Наприклад, створення сільських промислових підприємств, пунктів переробки сільськогосподарської продукції. Також запровадити так званий «зелений туризм». Важливим напрямом збільшення робочих місць в українських селах є відродження тваринництва. Для впровадження цих кроків потрібна потужна підтримка держави, починаючи з законодавчої, податкової, кредитної, фінансової і закінчуючи інформаційною і консультаційною. Тому що ринкова економіка, без регулювання держави призведе до повного знелюднення сільських територій, і перетворить Україну в дешевого сировинного експортера, який до того ж буде споживати мало якісну імпортовану продукцію.

Покращення соціальної інфраструктури. Відсутність роботи, несприятливі і непривабливі умови життя, безперспективність сільського господарства ускладнює і без того негативну демографічну ситуацію, яка характерна для нашої країни, перевищення смертності над народжуваністю, тобто від'ємний природний приріст населення, але в селі ця ситуація погіршується міграційними процесами, які характеризуються від'ємним сальдо міграції, важливо також доповнити що ця міграція має особливості оскільки з села мігрує молодь. Як бачимо, однією з найважливіших складових покращення зайнятості на селі є розвиток соціальної інфраструктури. А для деяких сіл це підняття цієї інфраструктури з «нуля». З кожним роком ця проблема поглиблюється. Важливо доповнити що розвиток соціальної інфраструктури не тільки зробить село привабливим, задовольнить потреби населення в певних зручностях а й забезпечить додатковими робочими місцями.

Перераховані вище кроки відносяться до активної політики сприяння зайнятості. Є ще пасивний напрям-соціальна підтримка, тобто надання матеріальної допомоги безробітним.

З фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття видатки на виплату у зв'язку з безробіттям у 2011 році становили 71,3 млн грн (у 2010 році-53,1 млн), тобто видатки збільшились на 18,2 млн а враховуючи негативні зміни у сфері соціально- трудових відносин ця цифра буде зростати.

На нашу думку краще застосовувати активну політику сприяння зайнятості, це підтверджує досвід багатьох країн. Наприклад економічне зростання Китаю здійснювалось за рахунок широкої програми модернізації народного господарства та пріоритет віддавався сільському господарству. В 1990 році було створено 18 млн сільських промислових підприємств, а щорічний приріст нових робочих місць перевищував 7 млн. Практика показала, що нові робочі місця в сільській місцевості виявились у 5–6 разів дешевші ніж у містах.

Нині у Китаї на сільські підприємства припадає п'ята частина валової продукції промисловості, близько 80% сільськогосподарської техніки виробляється саме у селах. У 1991 –1995 роках близько третини сільських промислових підприємств виробляли продукцію на експорт і забезпечували майже 24 % валютних надходжень країни [2].

Висновки. Розвиток сільського господарства і сільських територій, сприяння раціональній і продуктивній зайнятості на селі стратегічно важливі напрями діяльності будь якої країни, які забезпечують не тільки продовольчу безпеку країни, а й поповнюють бюджет країни, підвищують доходи населення, створюють сприятливі соціально-економічні умови для його існування. Але, на жаль в нашій країні де століттями сільське господарство було найважливішою сферою прикладання праці влада не сприяє реальному розвитку цього важливого економічного виду діяльності.

Джерела та література:

1. Ринок праці Миколаївщини у 2011 році / Головне управління статистики у Миколаївській області. – Миколаїв, 2009. – 52 с.
2. Жибак М. М. Регулювання соціально-економічного розвитку сільських територій з урахуванням європейського досвіду / М. М. Жибак // Економіка АПК. – 2011. – № 5. – С. 131-133.